

TENTEN ÇİZGİ ROMANLARINDA TASARIM VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

THE REVELANCE of DESIGN AND CULTURE IN TINTIN COMICS

Öğr. Gör. Ekin Can SEYHAN

Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Ankara/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-5352-0195

ÖZET

Çizgi roman'ın popüler kültürde önemi son yıllarda gittikçe popülerleşirken, Belçikalı çizer Herge'nin Tenten'i bugün 80 yılı aşmıştır. Bu kadar köklü bir tarihe sahip olmasının yanında Tenten kendi tarzı ile çizgi roman tarihinde polisiye, mizah, bilim kurgu, gibi birçok temayı barındırarak 3 ana koldan birinin temsili ve öncüsüdür.

Tenten çizgi romanlarının daha önceki çalışmalarda sahip olduğu anlatımlarda, çeşitli ırkçı tutumlara sahip olduğuna dair araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar Tenten çizgi romanlarında yer alan karakterler ve hikayelere odaklanmıştır.

Bu çalışmada ise Tenten çizgi romanlarından Tenten Amerika'da ve Tenten Kongo'da çizgi romanları incelenirken, ırkçı tutumunun genel bakış açısı incelenirken, aynı anda bu tutumun mekânsal ve tasarımsal etkileri gözetilerek yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Tenten, Tenten Amerika'da, Tenten Kongo'da, Çizgi Roman, Popüler Kültür, Mekan.

ABSTRACT

While the importance of the comic book in popular culture has become increasingly popular in recent years, the Belgian illustrator Herge's Tintin is more than 80 years old today. In addition to having such a deep-rooted history, Tintin is the representation and pioneer of one of the three main branches in the history of comics with his own style, including many themes such as detective, humor and science fiction.

Studies have been conducted to show that Tintin comics have various racist attitudes, based on their previous expressions. These researches focused on the characters and stories in Tintin novels.

In this study, while examining Tintin comic books in Tintin America and Tintin Congo, the general perspective of his racist attitude will be examined, while simultaneously considering the spatial and design effects of this attitude.

Keywords: Tintin, Tintin in America, Tintin in Congo, Populer culture, Space.

1. GİRİŞ

Adorno'nun sanatın giderek maddi üretim süreçlerine ve onları yöneten akla yenik düştüğünü savunduğu; sanat ürünlerinin özerkliğini ve eleştireliliğini yitirdiğini savunduğu, tüketicinin endüstriyelleşen bu mantıkta üretilen sanat ürünlerinden etkilenip bir sanat ürününden beslenmesi gerektiği yerde, onunla birlikte yönlendirilebileceğini savunduğu Kültür Endüstrisi eleştirisi yazıldığı günden, bu güne tartışmaları devam etmektedir.¹

Bernstein; *Kültür endüstrisi* sunuş bölümünde bahsettiği gibi, adorno'nun kültür endüstrisi tarafından düşündüğü kadar manipüle ya da aldatılmış olamazı savunanlar olabilir. Nihayetinde televizyon seyretmek ya da son hollywood filmini izlemek insanın düşünme yetisini kaybettiği anlamına gelmez der; insan söz konusu manipülasyonun gerçek yüzünü görürken bir yandan da kendisine sunulan şeye eleştirel bir mesafede durabilir. Düşüncesini savunanlar için, Adorno'nun kültür endüstrisinin başarıya ulaşması için katıksız inancın ya da naifliğin şart olmadığını düşünmesinden bahseder (Adorno 2013:23).

Çizgi roman farklı görüşlerde: Grosteen'in gördüğü gibi 'küçüklere dönük küçük bir sanat.' Ya da Bart'ın dediği gibi sanat dünyasının bir alt öbeği olarak kavranmaya başlandığı yeridir. Resim ve Metin'in bir araya gelip bir anlatım tarzı oluşturulan görsel anlatım biçimiyle; Resim ve edebiyat gibi iki sanat dalının birleşmesiyle ortaya çıkan bu sunum, her iki sanat kadar eski ve kökenlidir.. Tek başına bir sanat sayılmasa da, bale ve opera gibi melez bir sanat dalı olarak kültür üzerindeki önemi görülebilir (Bart:23, Groensteen:32)

¹ Daha fazla kültür endüstrisi ile ilgili bilgi için: Theodor Adorno: kültür endüstrisi kitabı.

ç-Çizgi roman tamamen Kaba ve alaya alınan bir hali olsa da bir kültür endüstrisi ürünü olduğu söylenir (Bart, 2017: 30)

Mccloud'a göre çizgi roman tarihi açısından binlerce yıl geriye giderken, duvar resimlerinden, vazo üzerinden anlatım yapılan hikayelere kadar ardışık anlatım tekniklerinin bir çoğu çizgi roman olarak sayılabilir (Mccloud 2000: 200-202).

Çizgi roman birbirinden tamamıyla farklı iki ana ögenin, yazı ve çizginin birleşmesiyle gerçekleşen bir anlatım sanatıdır (Yıldır 1984:7).

Çizgi roman modern çağda oluşmuş yeni bir sanat türüdür. Birçok ülkede bir sanayi koludur (Cantek 21). Çizgi romanlar kullanımlarına göre değerlendirildiğinde ilk olarak talim ve terbiyeyi temel alan eğitici bir misyon ; ikinci olarak ise belli bir politikaya hizmet eden kitle kültürü veya kitle bilinci oluşturma amacı yer almaktadır (Eğribel 199:5,6).

TenTen çizgi roman kültüründe, 'temiz çizgi' ekolünde ikonik karakterler, beklenmedik derecede gerçekçi arka planlarla aynı panelde kullanan bir anlatım yöntemine sahiptir (Mccloud 2018:42) .

ilk olarak basılan tenten 10 ocak 1929 tenten Rusya'da çizgi romanı ile (Herge 1930) Herge franco-belgian stili denilen bir çizgi roman stiline hem öncüsü hemde temsili olarak bilinir (Mckinney 2008:21). 3 çizgiroman geleneği olarak ayrılabilen çizgi roman kavramının Amerikan ve Japon çizgi romanları gibi, belçika çizgi romanı literatürünün kabul edilşinin kökeninde Herge ve tenten yatmaktadır.

Tenten'in araştırmada seçilme nedeni bir 3 ekolden birinin temsil ve yaratıcı olmasının ötesinde, kültürel bağlantıları vardır.

Araştırmanın amacı Tenten çizgi romanlarında tasarım unsurlarının ilişkisini incelemektir.

Tenten çizgi romanlarına yalnızca bir tüketim ürünü olarak bakmanın ötesinde sahip olduğu sanatsal önemiyle, akademik bir çalışma için seçilmeye uygun bir örnek bulunmuştur.

Bu çalışmada alt amaçlar olarak:

1. çizgi roman roman tarihi ve tenten çizgi romanlarının tarih içindeki önemi ele alınacaktır.
2. Araştırma ele alınacak olan Tenten çizgi romanlarının, ilk baskısı ile ikinci baskıları arasındaki değişimler incelenecektir.
3. Bu incelemeler doğrultusunda değişen unsurlar tasarım alanında mekan ve mekana ait unsurlara etkisi incelenecektir.
4. İncelenen çizgi romanların hikayelerinin geçtiği yerler olarak ele alındığında kültürel değişikliklerin tasarım unsurları üzerindeki etkileri araştırılacaktır. Yapılan incelemeler doğrultusunda bölgelere göre değişimlerin nasıl bir çizgi izlediği saptanacaktır.
5. Dönem ile birlikte değişen kültürel algıların Tenten çizgi romanlarında nasıl bir etkiye sahip olduğu karşılaştırmalı olarak ortaya konulacaktır.

Araştırma kapsamı Tenten çizgi romanlarını içermektedir.

Araştırmanın Sınırlılığı, 1930-1973 yılları arasında basılan Tenten Çizgiromanları ile sınırlıdır.

Araştırmada 1930 ve 1931 yılları arasında Belçika'nın 'Le Vingtieme siecle' gazetesinde yayınlanıp, 1931 yılında siyah beyaz albüm haline getirilmiş ve 1946'da değişiklikler gören TenTen Kongo'da çizgi romanı ve 1931 yılında gazetede yayınlanmaya başlanıp 1932 yılında albüm haline gelmiş, 1945 de 1973 de değişikliklere uğramış TentenAmerika'da çizgi romanlarını kapsamaktadır.

Araştırma nitel bir çalışma olarak kütüphane taraması yapılacaktır.

Araştırma sırasında bahsi geçen Tenten Kongo'da ve Tenten Amerika'da çizgi romanlarının farklı yıllarda basılan edisyonlarındaki farklar karşılaştırılacaktır. Bu karşılaştırmalarda çizgi romanlardaki tasarım unsurlarının değişimleri karşılaştırılacaktır.

Her baskıda kullanılan tasarım unsurlarının dönem ürünleri ile karşılaştırması yapılacaktır.

Her baskıda değişen yapısal malzemelerin dönem ve coğrafya ilişkileri incelenecektir.

Çalışmada Çizgi romanlar tarihsel sırasına göre sıralandırılacak, Önce toplumsal etkilerine bakılıp, daha sonra tasarımsal objelere odaklı incelenecektir.

2. TENTEN

Belçikalı çizer Herge'nin karakteri Tenten'i çizerken yarım düzine gerçekçi renkli kurşun kalem çiziminin yanı sıra, hollandalı modernist Piet Mondrian'ın göndermelerini içeren geometrik düzenli blokların rek renkli karakalem ovamalarına yer vermiştir (Bart 2017:15). Ülkemizde de ilk kez çocuk alemi yayınları tarafından 1953 yılında(alpin 591) yayınlanan tenten 1929 yılının ocak ayından, mayıs 1930 kadar Le Petit Vingtieme'de çizgi bantlar halinde yer almış, 1930 yılında ise çizgi bantlar toplanıp Tenten sovyetlerde isimli kitabı basılmıştır (McCarthy 2016:18).

Bu hikaye Herge'nin sözleri ile 'le petit vingtime olarak her daim okuyucularımızı memnun etmek ve dış dünyadan haber etme hevesindeyiz..' (Herge 1930,1) sözleri ile başlasa da, bir Sovyet sistemi eleştirisi olarak, sürekli takibata ve şiddete dayalı baskıcı bir yönetim yapısı anlatmaktadır (Akan 2018: 43). Bu kitap politik kimliği sağda, belçika faşizminin eşiğinde bir partiyle bağları olan gazetede yayınlanmaya başlamıştır. (McCarthy 2016:47). Ayrıca Tenten avrupalı adam tipinin temsili olarak karşımıza çıkıyor (Dunnet 2009: 586).

Diğer bir yandan yalnızca kültürel bir takım aktarmalarını sanatsal çizgileriyle aktarmasını yanında Herge gerçekleri kavramıyla tenten çizgi romanlarının ayrı bir kavram yaratmıştır. Herge'nin tenten çizgi romanlarında temel tasvirinde, çevre mekanları ve hikayede etkilerinde verdiği detay ile, onun gözünden minyatür bir şekilde objeleri ve otomobilleri okunabiliyor. Bu yaklaşımın sonucu bir "Herge gerçekçilik" e atıfta bulundu (Screech 2005:24).

Araştırmada ele alınacak olan 2 çigiroman Tenten'in afrika ve Amerika maceralarında afrika hikayesinde afrikalıları özde iyi ama geri kalmış, tembel avrupalının efendiliğine muhtaç olarak yansıtmaktadır. Tenten Amerikada'da ise kaptalist toplu üretim sistemini ve Amerikan orkçılığın bir şekilde hicveder (McCarthy 2016:47-48).

Tüm bu oryantalist hikayeler, ileri baskıların da Herge'nin özgürleşmesi ile değişmiştir. 1970 yılında Herge ile yapılan bir röportajda kendisi 'tenten'in daima ezilenin, baskı altında tutulanın yanında olduğunu' söyler (McCarthy 2016:55).

Herge zaman ile siyasi bir değişim yaşamıştır (McCarthy 2016:59). Bu bağlamda değişen Herge ile tekrar basılan bahsi geçen Tenten Amerika'da ve Tenten Kongo'da çizgi romanlarının incelemeleri yapılacaktır.

Bu bağlamda tenten hem bir çizerin gözünden anlatım olarak bakılabilirken, diğer yandan çizgi romanın kökenindeki ırkçı düşünceler olarak bakılabilir.

Araştırma kapsamında, bu ırkçılık söylemlerinin zaman ile değişen baskılarıyla birlikte ele alınacak, bu değişimlerin tasarım kültürüne etkileri incelenecektir.

2.1. Tenten Kongo'da

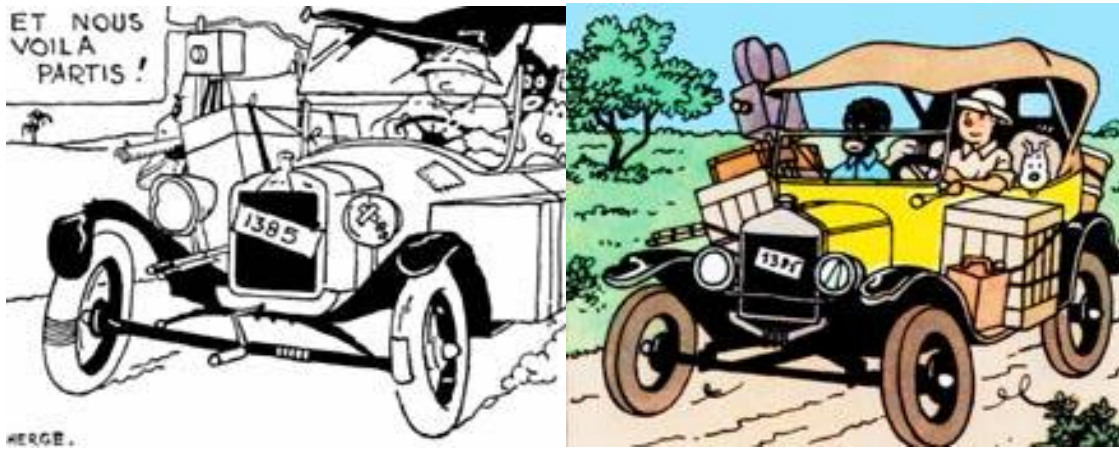
Serinin ikinci kitabı olan Tenten Kongo'da Hikâye'nin başında Tenten ve köpeği Belçika Kongosu'na giden bir gemidedirler. Gemi yolculuğunun ardından Kongoya verdiklerinde Mazceraya yanlarında kiralık tuttıkları çocuk 'coco' katılır. Yerli bir kasabasına vardıklarında varırlar. Yol esansında da kendilerine musallat olan kötü adam pes etmemiştir, ve kasabanın sihirbaz hekimiyle beraber birkaç defa Tenten'i yok etmeye çalışır ancak başarılı olamaz. Kötü adam bir tuzağında Tenten'i içi timsahlarla dolu bir ırmağa asmaya çalışır fakat Tenten Belçikalı iyi adam temsili olan bir misyoner tarafından kurtarılır. Burada son kez peşindeki kötü adam onlara musallat olur ve bu sefer ölümüyle sonuçlanır. Tenten kötü adamda kendisini yok etmesini söyleyen mektubu bulur. Mektup A.C. tarafından imzalanmıştır, bu da Al Capone anlamına gelmektedir, kendisi Kongo'da elmas kaçakçılığı yapmaktadır. Tenten bu operasyonu su yüzüne çıkarır, ve çete yakalanır. Daha sonrasında Uçak ile Afrikada gezileri sırasında Tenten başlarını belaya soktupunda bir uçak tarafından kurtarılıp, evine varır.

2.1.1. Baskılar İle Değişen Karşılaştırmalar

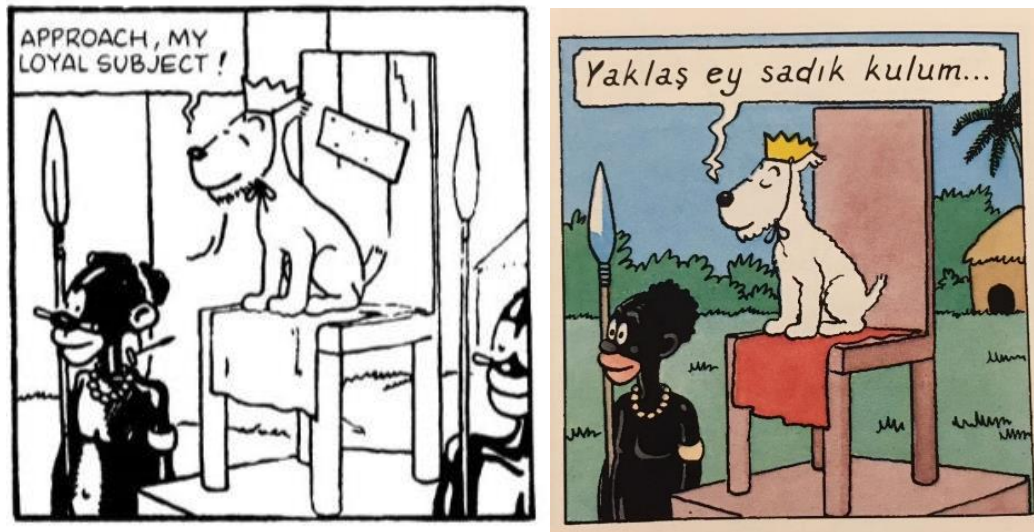
Şekil 1: Tenten Kongo'da: Misyoner eğitim sınıfı (1930-1931/1946:36)

1931 baskısı ile 1946 baskısı arasında en ön planda olan değişim Şekil 1 de gözükten farklılıklardır. Bu farklılıklar Tenten karakterinin Misyonerin onu götürdüğü eğitim alanında Afrikalılar'a anlatım yaptığı ders sırasın da sizin ülkeniz Belçika tarifinin değişimini göstermektedir. İlk baskıda Tenten misyoner olarak bulunan okulda Afrikalılara onların ana vatanını Belçika olarak tanıtarak, bir sömürge toplumu olduklarını algısını işlemektedir. 1945 yılında ise bu kare değişmiş ve matematik konulu bir ders anlatımına geçmiştir.

Şekil 2: Tenten Kongo'da: Tenten'in Kongo köye yolculuğu (1930-1931/1946:11)

Oryantalist yaklaşımlar yalnızca metinsel olarak değil, kişilerin ilişkileri ve karakterlerin kullanımlarında da göz önünde olmaktadır Şekill; 2 de görülen Tenten'in Afrikaya ilk geldiğinde yaptığı araç ile yolculuk esnasında ilk baskıda görüldüğü üzere Afrikalı yerli 'coco' Tenten'in yanına oturulmamış, arkada köpeği ve eşyaları ile birlikte oturtulmuştur. Daha sornaki baskıda ise Afrikalı yerli onunla aynı koşulları daha fazla temsile yakın bir oturuş sergilemektedir.

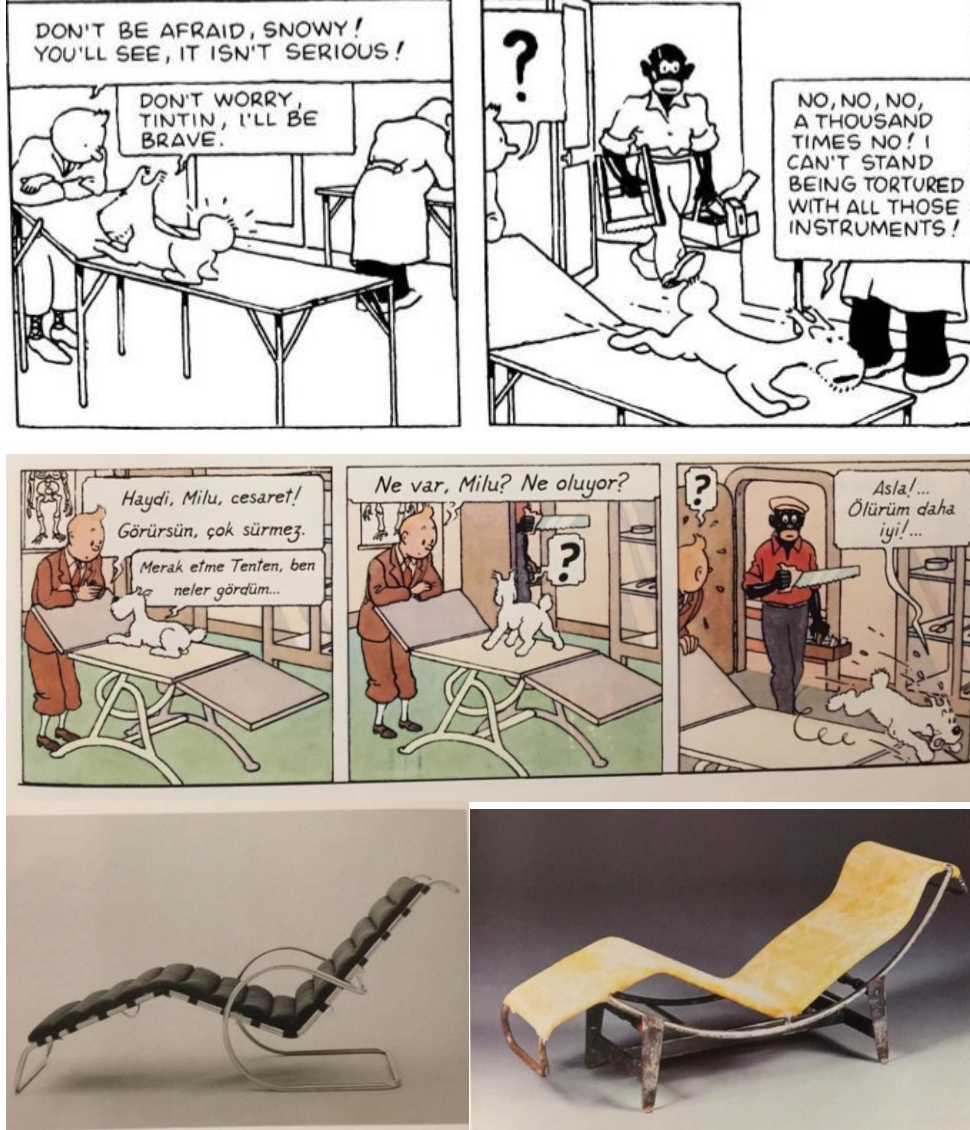

Şekil 3: Tenten Kongo'da Milu Tahtta (1930-1931/1946:50)

Değişim ve düzeltmeleri yalnızca karakterlerin kendileri üzerinden değil aynı anda kullanılan mobilya ve mekanalar üzerinden görmektedir.Şekil 3 üzerinden yapılan okumada ilk baskıda Yerlilerin Taht

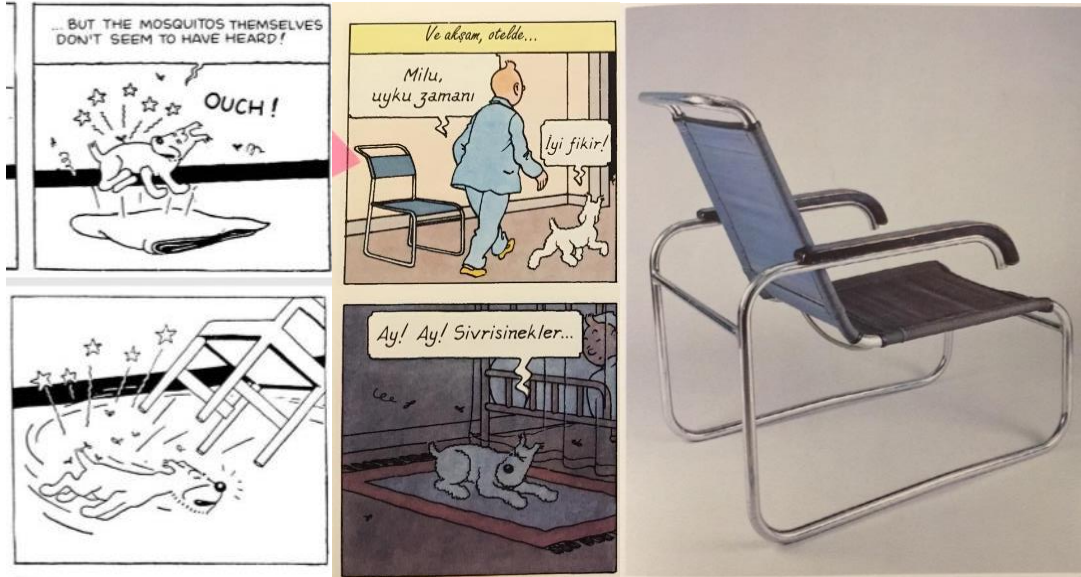
olarak yaptığı oturma biriminin üretimi, eski ve dökük parçalardan yapılmıştır, ileri baskılarda ise parçalanmış ve eskimiş kırıklıklar düzeltilmiş olarak görülüyor.

Yanlca yapılan bu değişimler ile bakıldığında Tinten ile ortaya konulan değişim, yeni bakış açısında Tinten'in artık oryantalist bir durumdan koptuğunun göstergesi olarak gösterilabilir. Bu durumun aksi okumalar ise Şekil 4 ve Şekil5 ile değişen mobilyaların dönemsel okumaları ile görülecektir.

Şekil 4: Tinten Kongo'da Gemi yolculuğu ve örnek olarak alınan tasarım objeleri (1930-1931/1946:4) Sandalyeler: (Charlotte 2013:116,131)

Şekil 4 Tinten'in macerasının başında Afrika ülkesine gittiği sırada kullandığı Gemide geçirdiği bir dönemin temsillerin sahiptir. Bu temsiller sırasında kullanılan mobilya ve mekan anlatımları ile Afrika bölgesinde kullanılan mobilya anlatımları arasındaki fark, Tinten çizgi romanlarında Afrikalı mekanı temsil etmek ile, avrupalının temsilleri üzerinden farklılıkları göstermektedir. Burada kullanılan mobilya ve ayakları çok daha modern bir teknik ile üretilmiş olurken, Şekil 3 te gördüğümüz yerlilerin taht olarak yaptıkları çok daha özel bir parça basit ve sıradan ilkel bir üretim olarak çizilmiştir. Görülen oturma elemanı Ludwis Mies Van Der Rohe'nin Chaise Lounge (1931) si ile Le corbusier'in Model no b306 (1928) modeli tasarımlarındaki gibi 3 çizgili kırılmaları olan, dönemin modern ve döneminin önemli elemanlarına dönüşümü okunabilir. (Charlotte 2013:116: 131) .

Şekil 5: Tuten Kongo'da Tuten'in odasının içerişi tasarım objesi (1930-1931/1946: 10) Sandalye Charlotte 2013:111).

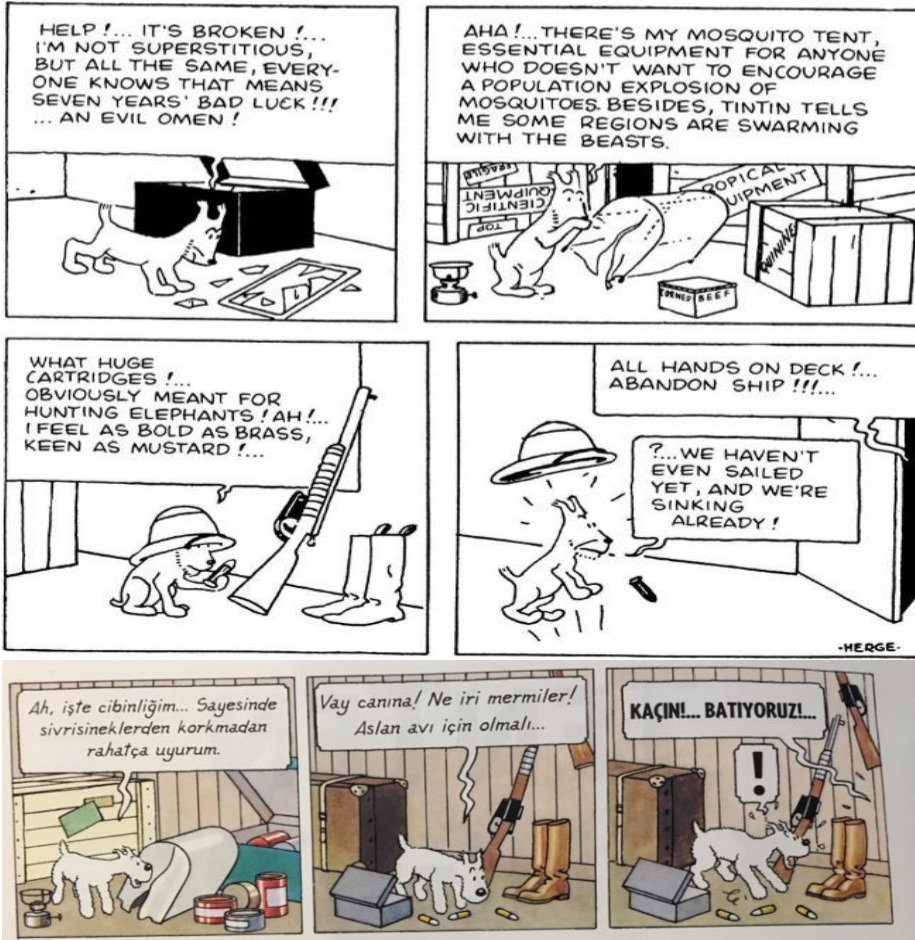
Şekil 5 te ise Tekrar Tuten aynı dönemde kullandığı mekanda micheel burier in sandalyaesi okunilir. Değişim ile modernleşen sandalye 1928-1929 dönemin önemli bir tasarım ürünü olan Marcel Breuer sandalyesinin eklenişi görülmektedir. (Charlotte, 2013:111).

Şekil 6: Tuten Kongo'da Tuten ve köylüler (1930-1931/1946 birinci kısım: 27 ikinci kısım:11).

Şekil 6 üzerinden ilk sırada yapılan mekansal ekleme Şekil 5 ve Şekil 4 deki değişimlere benzemektedir. Fakat burada oluşan değişim, kullanılan tasarım objesinin elişmesine ait bir okuma yapılamamıştır. Yalnızca mekana bir mahrem katan perde ile görülmektedir.

İkinci sıra bantta ise ele alınan karade arka plana bir yapı eklendiği görülmektedir. Bu yapı kerpiç yapılar ile saman yapıların ortak bir temsili olarak okunabilir. Bu yapılar bakıldığında kerpiç evler ucuz ve yapımı rahat malzemenin, saman evler ile; binlerce yıldır inşaatta kullanılan ilk sistem birleşimiyle yapılmış yapılardır. Gördüğümüz yapılar gelişmemiş bir toplumun en ilkel yapım teknikleriyle kurulan şehirlere sahip olduğunu gösteriyor (Jones 2017:34-37).

Şekil 7: Tenten Kongo'da Gemi içerişi eşya bölümü (1930-1931/1946:2)

Bu görselde Tenten eşyaları arasından gözükten Avcı şapkası ve av malzemeleri ortadna kalmıştır. Avrupa adam tesili olan tenten, avcı bir kimlik yerine araştırmacı bir kimlik yüklenme çalışması okunabilmektedir.

2.1.2. Mekanların temsilleri

Oryantalist tutum olarak Avrupalılaşan yerliler.

Şekil 8 : Tenten Kongo'da Tren istasyonu (1946:21)

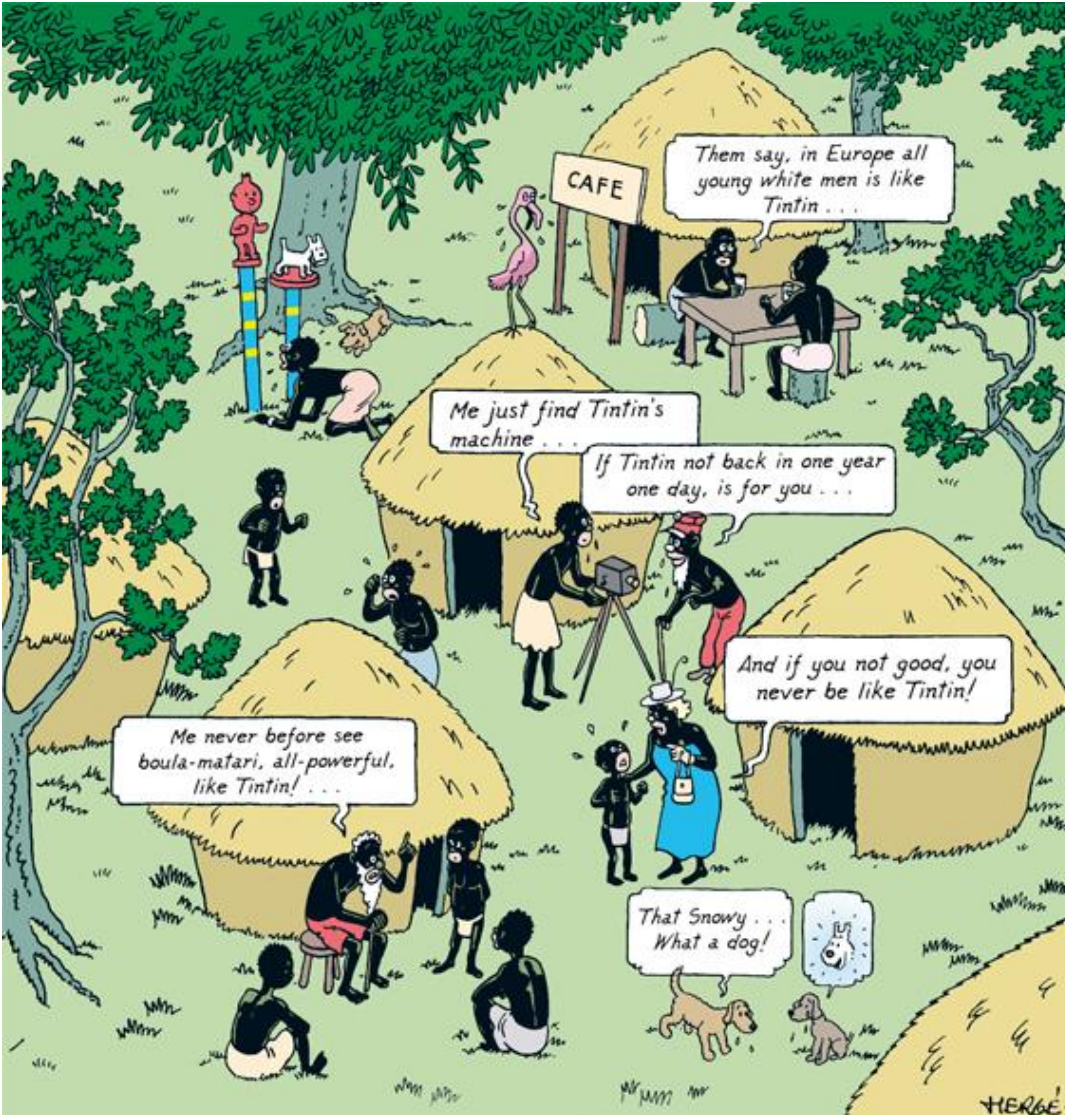
Burada görülen afrikalı kabilenin tren garı, kendi ilkel malzemeleri ile kurulmuş, modern avrupa şehirlerinin taklidi bir yapı olarak görülmektedir. Bunun ötesinde Avrupalılar gibi giyinen ve onlar gibi gözükmeye çalışan yerliler görülürken, son karede kendi yerel giysileri ile Tenten'i hizmet eder gibi taşıdıkları kare ile biter.

ayrıca Şekil 9 da tenten in oturduğu koltuk ve temsili ile Şekil 8 de tenten'i taşıdıkalrı koltuğun iki ırk arasındaki ilişkisi. Modernlik ve ilkelik bakışının bir yansıması olarak görülür.

Şekil 9 : Tinten Kongo'da Tenten'in kullandığı tasarım objesi (1930-1931/1946: 53) Sandalyeler (Charlotte 2013:110).

Şekil 9'in de verdiği destek ile okunan Marcel Breuer ile çizirin tarımlarında etkilendiği bir tasarımcı olarak ele alınırsa, Şekil 9 da görülen oturma elemanı 1862'nin görsel yuvarlak hatlarının, 1928-1929 Marcel Breuer'in metala işlediği örgü tekniğindeki oturma elemanı, ahşap bir sandalye ile işlenmiş hali görülmektedir. (Charlotte 2013:110, Editor 2018: 94) Bu görsel ile hem dönemsel bir okuma yapılırken hem de Tinten içerikli kısımlarda daha modern bir hayat yaşadığı görülmektedir.

Şekil 10: Tinten Kongo'da Şehirleşen Afrika köyü (1930-1931/1946:62).

En sonunda modern şehir temsiline ulaşmış ilkel kabile. Hala kendi ilkel malzemelerini kullanıyorlar. Burada kullanılan yapılarıdaki malzeme kullanımı daha önce Şekil 6 üzerinden bahsedilmişti. Yerlilerin kendi ilkel yapıları ile Avrupa tipi şehirleşmesi, bir modernleşme durumu olarak hikayeyi bitirmektedir.

2.2. Tenten Amerika'da

Tenten ikinci kitabı olan Kongod'da mahlup ettiği Al Capone'un gangsterleriyle karşılaştıktan sonra şehrin suçlulardan arındırmak için Chicago'ya gönderilir. Birkaç kez gangsterler tarafından saldırıya uğradıktan sonra, Al Capone'un karşısındaki çetenin lideri olan Bobby Smiles'ı Amerika macerası boyunca takip eder ve sonunda yakalar. Tenten onu Chicago polisine bir koli içerisinde yollar. Birkaç diğer çeteyi de yakaladıktan sonra Tenten için bir geçit resmi yapılır ve sonra Belçika'ya döner.

2.2.1. Baskılar ile değişen karşılaştırmalar

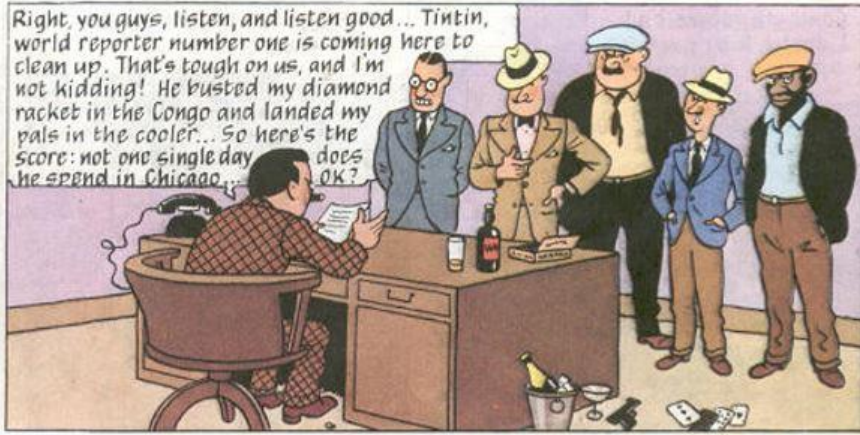

Şekil 11: Tenten Amerika'da Irkların değişimi (1931-1947-1973) (Sayfa 1,29,47)

Genel olarak bakılan ırklara dair eşitsiz bakış Şekil 1 ve Şekil 2 üzerinden bahsedilmişti.

Burada ise 3 ayrı baskı ile değişen 3 sıra değişimler okunmaktadır. Özellikle göze çarpan ırksal değişim yaşanan 1947-1973 değişimi Marvel Chrocicles tarafından 1963 yılında tarihe geçmiş olaylar olarak yer verdiği 'Martin Luther King' konuşması (Lee, 2008: 95) olarak okunabilir. Zenci ayaklanmasını ve eşitliğinin üstünden çok zaman geçmiştir. Bu anlamda özellikle 2 inci sıra ve 3 üncü sıra bantlarda hizmet eden kişinin temsili ırkçı bir sınıf ayrımı olduğu düşünülmediği durumda bu değişikliklerin yapılma ihtiyacı duyulmayacağından, bu bağlamda daha önceki baskıların ırkçı bir tutum sergiliyor olduğu okunabilir.

2.2.2. Mekanların Temsili

Şekil 12: Tinten Amerika'da Gangsterlerin ofisi (Herge 1973, Syf 1) Sandalyeler Charlotte 2013:85-77)

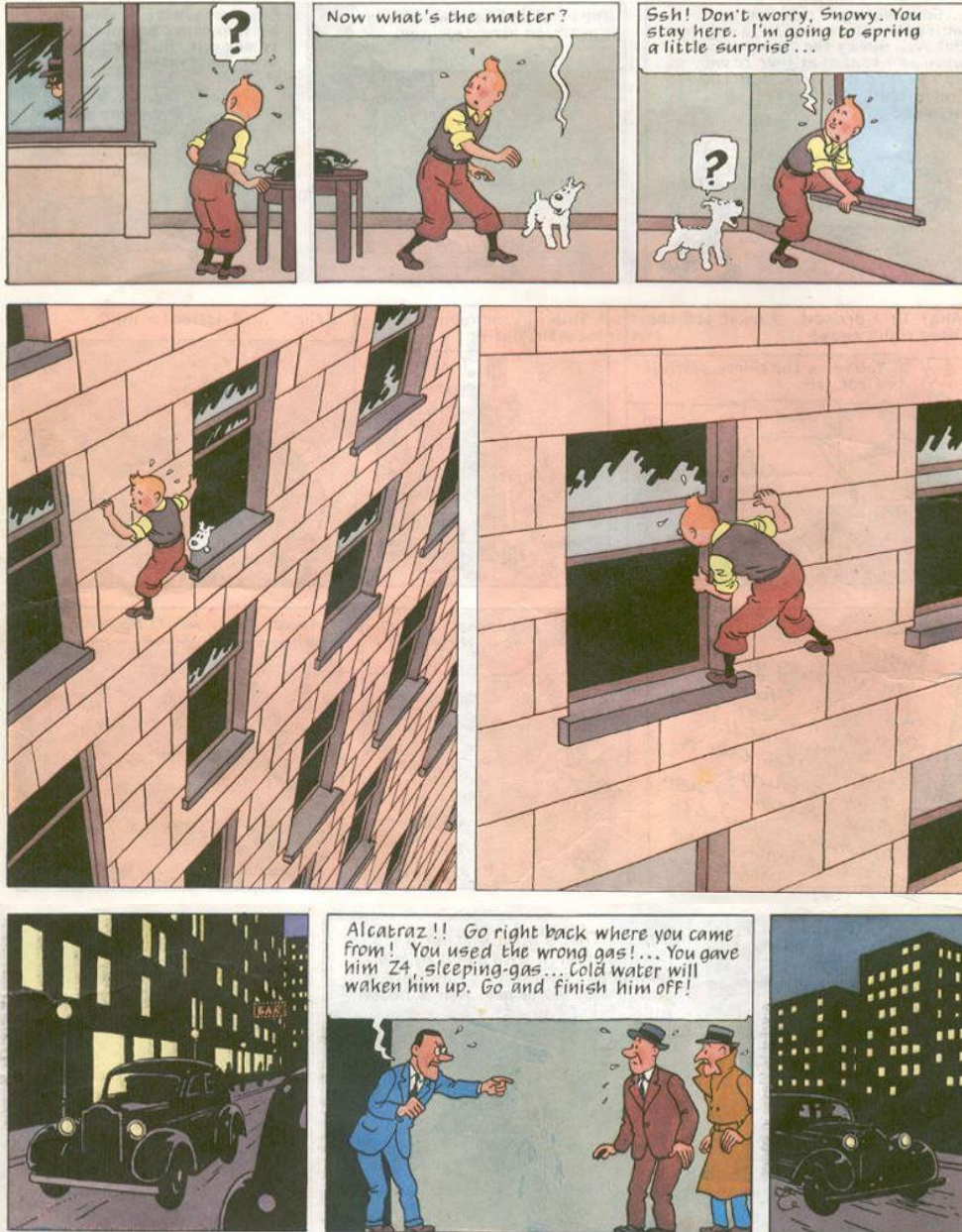
Şekil 4-5 de görülen, Tinten Kongo'da çizgi romanlarında görülen dönemin gelişmelerini takip etmek yerine bu kitapta kendi döneminden daha geri tasarımcıların çizimleri okunmaktadır. Frank Lloyd Wright 'ın Swivel armchair for the Larkin Company Administration building (1904) ile Josef hoffman Variation of the cabaret fledermaus (1905-1906) ahşaba verdikleri yuvarlak hatlı tarzın okumaları mekanda okunabilmektedir (Charlotte 2013:85-77).

Şekil 13: Tente Amerika'da /Herge 1973: 5-6) oturma elemanları (Editör 2018: 71,153)

Şekil 13 de Görülen Vanity Chair 904 Poltrona Frau Desgin team tarafından 1930 ve 1940 lı yıllarda geliştirilen oturma birimidir. (Editor sayf 7) bu sandalye döneminden bugüne kadar kullanımı sürdürmektedir. Çizgi roman üretim tarihinin 1930'lar olduğuna dair somut bir bilgi olmaksızın bu görsel ile oturma biriminin üretim yılından yola çıkarak, 1930 sonrası döneme ait bir üretim olduğu okunabilir.

Şekil 14: Tente Amerika'da Şehir yansımaları /Herge 1973:10-13)

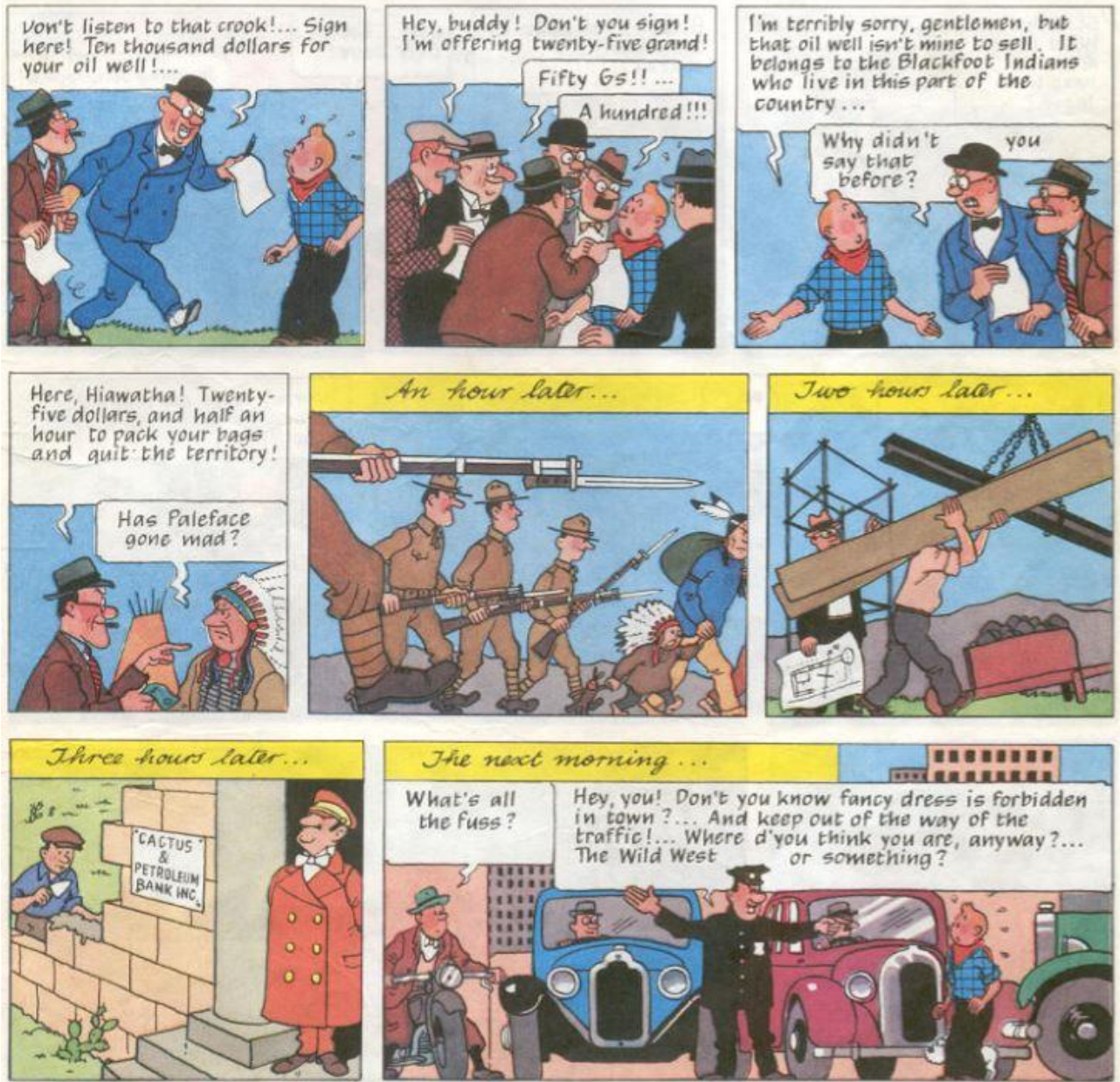
Şekil 14 modern 20. Yy yapılarında görülmeye alışılmış, tatmin edici bir görünüm kazanmak adına çeşitli boyutlarda kullanılmış süslerden yoksun, büyük cam pannelli cepheleri olan bir yapı görülmektedir (Cragoe 2001:198).

Eski yapı tiplerinde kopmuş modern olarak görülen bu yapılar Şekil 14 de yapılacak incele ile birlikte ele alındığında: yerli hayatının ilkel bir durumu temsil ederken, yüksek yapı tiplerinin modernleşmiş yapılaşma olduklarını destekleyecek bir anlatım olarak okunabilir.

Şekil 15: Tinten Amerikada'da yerel bölgelerin yansımaları (Herge 1973:16).

Hikaye burada kırsal kesime girdiğini arka planda değişen mekanda kullanılan malzemeler ile anlatıyor Görselde ilk sıra 2 inci kareye baktığımızda lasik ağaç klube yerlinin oturduğu mekanın arkasından okunmaktadır. Klasik ahşap klube kullanımı ile ilgili hem asırlardır kullanılan bir yapı olduğundan hemde kuzey Amerika'da doğusunda bahsedilir (Jones 2017:29). Ayrıca ahşap neredyse ilk yerleşim yerlerine kadar dayanan bir yapıdır (Jones 2017:113). Bu açıklamanın da desteğiyle hem konumunu belirtmek adına kullanılan bu yöntem, hemde malzemenin kullanımın geçmişiyle, bize yapının eskiliğini anlatabilir.

Şekil 16: Tenten Amerika'da Şehirleşme (Herge 1973:29)

Bu karenin sol alt ilk sıradaki kapı görevlisi Şekil 11 de ırksal değişimlere bakılırken görülmüştü.

Bu tespitin ötesinde görsel'de okunan hızlı şehirleşme ve sanayileşmenin bir eleştirisi bulunmaktadır. Hikaye bir haftada bölgeleri fethetmiş olan kızıldereyelilerin şehirleşen ve yok olan tarım bölgesini göstererek, yazarın gözünden, şehirleşme, büyüyen yükselen binalara karşı rahatsız olduğu eleştirdiği bir durum olarak okunabilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tespit edilen değişimlerden yola çıkılarak; Çizgi romanlarda yapılan dönemsel değişimlerin yapıma ihtiyacı duyulması ırkçı bir tutumu kabul etme olarak görülürse; Çizgi romanda ne kadar 1946 da değişime gidip ırkçı tutumdan uzaklaşma eğilimi gösterse de, 1973 de tekrar tespit edilen değişimler, ırkçı tutumundan kopmamış olduğu çıkarımları yapılabilir. Bu çıkarımları desteklemek adına tespit edilen Tasarım objeleri kullanımları, farklı bir okuma açısından ele alınabilir.

Okumaların yapıldığı değişimlerde tespit edilen dönemsel tasarım objeleri aynı anda Çizerin o dönemki tasarım objelerine olan ilgi ve bilgisinin de çıkarımları olarak kullanılabilir.

Ayrıca dönemsel olarak anlatımlarda obje üzerinden dönemi temsil etme çabasının faydaları okunabilir. Şekil 13'deki gibi bir obje üzerinden dönemi ait çıkarımlar yapılabilir.

Şekil 15 deki okumalardaki ırkçılık dışında tasarım objelerinin kullanım yöntemleri hikaye anlatımında yardımcı eleman olarak kullanılabilir.

Şekil 16 ile tüketim ve sistem eleştirisi olarak okunan kare Şekil 11 de ırkçı bir tutumun okunması olarak karşılaşılmış olduğu görülmektedir.

Dönemsel okumalar yapmak için araştırmada kullanılan mekânsal tasarım alanları dışında, moda, endüstriyel tasarım vb. başka tasarım alanlarından faydalanarak bir araştırma yapılmaya uygun olabilir.

Ayrıca ileriye yönelik yapılacak benzer araştırmalarda, ele alınacak araştırma konusunda, örnekteki gibi popüler kültür altında üretilen ürünlerin, tasarım ile bağları gözlemlenebilir.

KAYNAKÇA

Adorno Theodor, 2013, Kültür endüstrisi, İletişim yayınları, İstanbul

Akan mertcan 2018 Çizgi roman kahramanı tenten ve sovyet eleştirisi sayı 1 cilt 1 sayfa 36-55 ege sosyal bilimler dergisi

Alpin, h. Çizgi roman ansiklopedisi. 2006 inkilap kitapevi

Bart beaty, Sanat karşısında Çizgi roman yapı kredi yayınları 2017

Cantek levent türkiyede çizgi roman 4 baskı 2014 istanbul iletişim yayınları.

Charlotte, Fiell Peter 2013,100 Chairs, Tachen

Cragoe Carol Davidson, Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi, 1.baskı 2001 Yem yayınları İstanbul

Dunnet, oliver 2009 idenity and geopolitics in Herge's adventures of tintin; social & cultural -Geography vol 10. No 6 . august 2009

Editor Phaidon 2018, chair: 500 designs that matter, Phaidon Press 1. Baskı

Eğribel b. 1992 çizgi roman olayı ve toplum. Sosyoloji dergisi, 3(3) istanbul üniversitesi Edebiyat fakültesi syf 1-43

Groensteen thierry, 2006, Un Objet culturel non identifie: La bande dessinee, broche EDITIONS DE L'A, Fransa

Herge Tnten Congo 1931

Herge Tnten Congo 1946

Herge Tnten America 1947

Herge Tnten America 1973

Herge Tnten Amerika1931

Herge Tnten Rusya da 1930

Jones Will Evler Nasıl Okunur? Resimli Ev rehberi, 1. Baskı 2017 Yem yayınları İstanbul

Lee s. ve Quesada J. 2008 The Marvel Chronicle: A year by year history. DK ADULT

Mccharty 2016 tenten ve edebiyatın gizemi istanbul notos kitap

McCloud S. 2018: görünmez sanat Çizgi Romanı anlamak, Sırtlan kitap istanbul

Mccloud s. 2000: Reinvening comic DC Comics; Amerika

Mckinney, m. (2008 history and politics in french- language comics and graphic novels. Jackson, missisipi: university press of missisipi

Screech, M (2005) masters of the ninth art- bandes dessinees and franco-belgian idenity. Liverpool: liverpool university press

Yıldır erol, 1984 çizgi roman dosyası, töre, ocak sayısı